

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้
สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี

The Temple Environment Management Conducive to Learning for
Dhamma Practitioners in Pathum Thani Province.

พระมหาเศวตวิชญ์ เสถียรวิชโช (ธีระสรุตันนท์)

Phramaha Sethavich Setthavijjo (Thirasarutanunt)¹

มานพ นักการเรียน, Manop Nrakkranruen²

E-mail: Sethavich.kit@gmail.com

Received: May 22, 2023 *Revised:* August 27, 2023

Accepted: August 27, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี 2) วิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี และ 3) เสนอแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระภิกษุและสามเณรจำนวน 313 รูป เครื่องมือที่ใช้วิจัยได้แก่ แบบสอบถาม และสัมภาษณ์พระผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี ทั้ง 3 ด้าน ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านกายภาพ 2)

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย / Master of Education (Buddhist Educational Administration), Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² อาจารย์สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ด้านวิชาการ และ 3) ด้านการบริหารจัดการ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี 1) ด้านกายภาพ ควรจัดวางอาคารและต้นไม้ มีรั้วรอบขอบชิด ปกป้องภัยและมั่งคั่ง ปลุกต้นไม้ที่หาง่าย จัดการขยะให้ถูกต้องเหมาะสม 2) ด้านวิชาการ ควรมีที่อบรมเป็นสัดส่วน เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งปรีชาปฏิบัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ จัดบวชทุกเดือนเพื่อสร้างศาสนทายาท 3) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีกฎระเบียบเป็นแนวทางให้ปฏิบัติ บริหารจัดการวัดให้สัปปายะ พัฒนาคน งาน และเงินให้เหมาะสม 3 แนวทางด้านกายภาพ พบว่า 1) ผังอาคารสถานที่ ระวางเรื่องเสียง กลิ่น ทิศทางลม 2) มีป้ายและถังขยะทุกประเภท 3) การปลุกต้นไม้ หาง่ายและโตเร็ว ร่มรื่นเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม ด้านวิชาการ พบว่า 1) มีที่อบรมเป็นสัดส่วน เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งด้านปรีชาปฏิบัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ 2) มีห้องสมุดที่ทันสมัย สามารถทบทวนบทเรียนได้ 3) จัดบวชพระภิกษุสามเณรใหม่ทุกเดือน เพื่อสร้างศาสนทายาท สืบต่อพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบไป ด้านการบริหารจัดการ พบว่า 1) บริหารจัดการสัปปายะสี่ 2) บริหารปัจจัยตั้งกองทุนต่างๆ 3) หลักการออกแบบสถานที่คือ ใช้วัสดุมีคุณภาพ สร้างให้ทนทาน สมถะเป็นระเบียบ มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ห่างจากเสียงรบกวน สร้างบรรยากาศที่ปลอดโปร่ง ภูมิทัศน์สวยงาม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; สภาพแวดล้อม; การเรียนรู้;

Abstract

This article is part of the thesis entitled “The Temple Environment Management Conducive to Learning for Dhamma Practitioners in Pathum Thani Province” aiming at; 1) to study the current state of temple environment management conducive to learning for Dhamma practitioners in Pathum Thani province, 2) to analyze guidelines in temple environment management conducive to learning for Dhamma practitioners in Pathum Thani province, and 3) to propose the guidelines in temple environment management conducive to learning for Dhamma practitioners in Pathum Thani province. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaire from 313 samples who were monks and novices. The qualitative data were obtained by in-depth interviews with 5 experts. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and content analysis. **The results of the study revealed that:** 1. The current state of temple environment management conducive to learning for Dhamma practitioners in Pathum Thani province in 3 aspects was at a high level overall. When considering in each aspect by descending order, the highest level was on physical environment, followed by academic environment and management environment respectively. 2.

The analysis of guidelines in temple environment management conducive to learning for Dhamma practitioners in Pathum Thani province indicates that: 1) In physical environment; the buildings should have fence surrounded, trees and flowers should be planted in the temple compound, and the waste should be managed appropriately, 2) In academic environment; teaching, training and practicing should be arranged regularly, 3) In environment management; rules and regulations should be set up for management of temple accommodation and man and money. 3. The guidelines in temple environment management conducive to learning for Dhamma practitioners in Pathum Thani province are as follows: 1) In physical environment; (1) There should be a building plan consisting of noise and smell control and the wind flow, (2) there should be signs and separate dustbins, (3) Trees and flowers should be planted to keep the compound green and pleasurable; 2) In academic environment; (1) the training and practicing area should be arranged separately, (2) there should be a library in the temple, and (3) there should be ordination every month in order to have new religious heirs, and 3) In environment management; (1) there should be favorable condition management, (2) fund management, (3) building design should cover material quality, environment suitable for learning, noise control, ventilated area and beautiful landscape.

Keywords: Management. Environment. Conducive. Learning.

1. บทนำ

ในสังคมยุคปัจจุบันนี้ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือปัญหาในเรื่องของอบายมุข ย่อมทำให้เกิดเป็นปัญหาที่รุนแรงมีการเกิดขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเล่นการพนัน ที่ทำให้ผู้เล่นนั้นเป็นหนี้ต่อผู้อื่นอย่างมากมายและเมื่อไม่มีทรัพย์สินใช้หนี้ ก็ย่อมจะต้องเป็นโจรผู้ร้าย ที่คอยปล้นจี้ลักขโมยของผู้อื่น ผลสุดท้ายคือการทำลายชีวิตตนเอง และอีกปัญหาในเรื่องของการดื่มสุราเพราะผู้ที่ดื่มสุราอย่างหนักย่อมทำให้ขาดสติ ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงาน และส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวหรือต่อผู้อื่นในเมื่อมีการเมาสุราอย่างหนัก แล้วขับรถยนต์ก่อให้เกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้น ย่อมทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัสพิการ ทุพพลภาพ หรือทำให้เขาเสียชีวิต ผลที่เกิดขึ้นเป็นเพราะผลของการดื่มสุรา และการเกิดขึ้นของปัญหาต่าง ๆ อีกมากมายที่เกิดขึ้นเมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง และในการจะพัฒนาประเทศให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต ปัญหาของอบายมุขเป็นการทำลายซึ่งสถาบันแห่ง

ครอบครัว เพราะถ้าเมื่อใดที่ผู้นำครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัวหลงเพลินติดอยู่ในเรื่องของอบายมุข มีการเล่นการพนันหรือหลงติดในเรื่องของสุรายาเสพติดอย่างหนักแล้ว ย่อมทำให้ทุกคนในครอบครัวนั้นเกิดความไม่สงบขึ้น ย่อมขาดความอบอุ่น ขาดความรักของบุคคลในครอบครัว ด้วยปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันเกิดขึ้นภายในครอบครัว ด้วยสาเหตุ เรื่องของการดื่มสุรา หรือเรื่องของการเล่นการพนัน ด้วยว่ารายได้ที่หามาได้นั้น เพื่อการใช้จ่ายภายในครอบครัวนั้น ย่อมจะถูกนำไปใช้จ่ายในเรื่องของการดื่มสุราหรือนำไปเล่นการพนันเสียหมด ย่อมทำให้ครอบครัวนั้นเดือดร้อน ในเรื่องของเงินทองที่จะได้มาใช้จ่ายใช้ในสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ในเรื่องของอาหารการกินสำหรับครอบครัวย่อมจะทำให้เกิดการขาดความอบอุ่นในครอบครัวเกิดขึ้นหรือขั้นรุนแรงคือ การแตกแยกของครอบครัวและทุก ๆ ครอบครัวในสังคม ถ้าเกิดการแตกแยกกันขึ้นก็ย่อมจะทำให้ในการจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง นั้นย่อมจะทำได้ยากซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า สิ่งเหล่านี้เป็นหนทางแห่งความเสื่อม เป็นหนทางแห่งความไม่เจริญ จัดว่าเป็นอบายมุขและทรงเห็นโทษที่เกิดขึ้นมาจากเหตุของอบายมุข ที่มีอยู่มากมายนานับประการ จึงทรงตรัสสอนในหลักการของการดำเนินชีวิตของผู้นั้นในสังคมให้รู้จักการ งดเว้น ละ เลิก โดยทรงชี้ให้เห็นโทษของอบายมุขนั้นว่ามีโทษอย่างไรและว่าไม่มีประโยชน์อันใดเลย และอบายมุขนั้นเมื่อจำแนกออกตามหลักแห่งความสำคัญ เมื่อแยกออกแล้วได้แก่เรื่องของ การพนันทุกอย่าง การดื่มสุราและการสิ่งเสพติดทุกประเภทและสุราในสังคมยังก่อให้เกิดปัญหาทุกข์ที่เกี่ยวข้องกันไปหมดแทบทุกเรื่องทั้งความฟุ้งเฟ้อ ความยากจนการแตกแยกของครอบครัว³

การดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้น ส่วนใหญ่ย่อมตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส ตัณหา คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ย่อมทำให้หลักของการดำเนินชีวิต ของคนในสังคมนั้นย่อมเกิดความผิดพลาดอยู่เสมอ และชีวิตที่ผิดพลาดหลงผิดและมัวเมาลุ่มหลงด้วยอำนาจแห่งอบายมุข ย่อมก่อให้เกิดโทษอย่างมหันต์ โดยในทางแห่งพระพุทธศาสนาแล้วถือว่าอบายมุขนั้น เป็นต้นเหตุแห่งความฉิบหายทั้งปวง เป็นหนทางแห่งความเสื่อมถอย ต่อการดำเนินชีวิตของผู้นั้นในสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งพระบรมศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นโทษ และผลที่เกิดขึ้นจากอบายมุขนานับประการ พระพุทธองค์จึงทรงตรัสชี้แนะสั่งสอน ในเรื่องหลักการของการดำเนินชีวิต ของมนุษย์โดยการ

³ พระครูโพธิธรรมานุศาสน์, “แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุข ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม”, *Journal of Modern Learning Development*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2563), หน้า184-198.

ให้รู้จักการ งดเว้น ละ เลิก เพื่อให้มนุษย์นั้นได้รู้แจ้งหลักแห่งความเป็นจริงแห่งชีวิต โดยชี้ให้เห็นถึงโทษที่เกิดขึ้น ที่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขทั้งปวง⁴

ตามหลักพุทธธรรมคำตรัสสอนของพระพุทธเจ้า ได้ทรงเปรียบอบายมุขไว้ โดยมีความหมายตรงกับพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “เห็นกงจักรเป็น ดอกบัว” หมายถึง “การเห็นในสิ่งที่ชั่วว่าเป็นสิ่งดี” ได้ทรงตรัสสอนแก่คฤหบดีผู้หนึ่งไว้ว่า คฤหบดีบุตร อริยสาวกทั้งหลาย ละกรรมกิเลสทั้ง (กรรมเครื่องเศร้าหมอง) 4 ประการ ได้แล้ว ไม่ทำบาปกรรม โดยเหตุ 4 ประการ และไม่ข้องแวะเสพอบายมุข (ทางเสื่อม) แห่ง โภคะ 6 ประการ ฉะนั้นอริยสาวกทั้งหลายนั้นเป็นผู้ปราศจากแล้ว จากบาปกรรมอันลามก 14 ประการ อย่างนี้แล้ว ย่อมเป็นผู้ปกปิดทิส 6 ย่อมปฏิบัติเพื่อชำระโลกทั้งสอง และเป็นอันอริยสาวกทั้งหลายเหล่านั้นปรารถนาแล้ว ทั้งโลกนี้และโลกหน้า เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก อริยสาวกทั้งหลายเหล่านั้นย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ อริยสาวกทั้งหลาย ย่อมไม่เสพแล้วทางเสื่อมแห่งโภคะ 6 ๆ เป็นโชน คฤหบดีบุตร การประกอบเนื่อง ๆ ด้วยซึ่งการดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัยอัน เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ด้วยซึ่งการพนันอันเป็นที่ยึดแห่งความเสื่อม⁵

โดยปัจจุบันผู้คนในยุคสมัยนี้ ไม่ค่อยจะรู้จักว่า ความเสื่อมนั้นเป็นอย่างไร เพราะเกิดมาก็อยู่ในสังคมที่มีแต่อบายมุข ที่มีอยู่เต็มบ้านเต็มเมืองอยู่แล้ว จึงไม่รู้จักว่าอบายมุขนั้นมันเป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมได้อย่างไร โดย ถ้าบุคคลใดลุ่มหลง บุคคลนั้นก็เสื่อม ถ้าครอบครัวใดลุ่มหลง ครอบครัวนั้นก็เสื่อม ถ้าสังคมใดลุ่มหลง สังคมนั้นก็เสื่อม ถ้าประเทศชาติใดที่มุ่งจะพัฒนาแต่ผู้คนยังลุ่มหลง ประเทศชาตินั้นก็เสื่อม ซึ่งในความเสื่อมนี้ก็ย่อมจะส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ที่ลุ่มหลง ซึ่งจะทำให้เกิดความตกต่ำ ความยากจน ความเดือดร้อน และการถูกลงโทษและการเป็นทาส รวมทั้งทำให้เกิดความหายนะและภัยพิบัติต่าง ๆ อีกมากมาย เกิดขึ้นตามมาอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพราะว่าเป็นทางแห่งความเสื่อม หรือเป็นที่มาแห่ง ความหายนะที่เกิดขึ้นในครอบครัว และสังคม ดังคำโบราณที่กล่าวว่า

“โจรปล้นสิบครั้ง ไม่เท่าไฟไหม้ครั้งเดียว ไฟไหม้สิบครั้งไม่เท่าการเล่นการพนันครั้งเดียว” หมายถึง “โจรปล้น 10 ครั้งยังเหลือบ้าน ไฟไหม้บ้าน 10 ครั้ง ยังเหลือที่ดิน แต่ในการเล่นการพนันนั้นแล้วย่อมไม่เหลืออะไรสักอย่าง”⁶

⁴ พระชัยยนต์ สิริบุญโญ (นามธรรม), “หลักอบายมุขในพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560), หน้า 2.

⁵ ที.ปา. (ไทย), 11/244-247/200-202.

⁶ พระราชันมุนี (ปัญญานันทภิกขุ), **ทางเสื่อมของชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์สมิตร์ จำกัด, 2524), หน้า 45.

ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน เป็นสังคมที่คอยการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมทุกวันนี้เกิดจากการกระทำของมนุษย์และความเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของคนในสังคม⁷ ในการจะมุ่งพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า แต่วาทนโยบายการบริหารของรัฐไม่ดีพร้อม ย่อมทำให้มีแต่ปัญหาย่อมกลับทำให้ฝังลึกจนกลายเป็นอุปนิสัย ของคนในสังคมจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางสังคม ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม อบายมุขและสิ่งเสพติด ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นภาพที่สะท้อนวิถีชีวิตจริงของคนในสังคมที่มีความหลากหลายทางความคิด ทัศนคติ และขนบธรรมเนียมประเพณี

พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักคำสอน และกฤษฎีการแก้ไขปัญหาและการป้องกัน ตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่ทรงได้วางแนวทางการพัฒนาสังคมและการพัฒนาตนเองโดยการประพฤติปฏิบัติตนตามอริยมรรค 8 และสิ่งที่จะนำคนให้เข้าถึงหลักธรรมได้ก็คือ กฎเกณฑ์ ระเบียบ ในทางแห่งพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า “ศีล” ข้อประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานแห่งทางพระพุทธศาสนาเพราะว่าศีลมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นข้อปฏิบัติเชื่อมโยงการพัฒนาคนให้เข้าถึงคุณธรรมและความสงบสุขสันติในชีวิต โดยการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาอบายมุขและประชานิยมให้ เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปรู้เท่าทันถึงอบายมุข

อานิสงส์ของการงดเว้นอบายมุข ย่อมทำให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้าใน อายุ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย มีพละนาถร่างกายที่แข็งแรง มีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบปัญญา ปฏิบัติตนถูกต้องตามครรลองครองธรรม รู้จักความรับผิดชอบชั่วดีต่อสังคม มีบทบาทและหน้าที่ เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ เห็นอกเห็นใจแก่คนอื่น มีรักเมตตาสงสาร ตลอดจนทำให้สุขภาพจิตร่าเริง เบิกบานแจ่มใสใจสงบ สังคมร่มเย็น⁸

จากที่กล่าวทำให้ผู้วิจัย สนใจใคร่ที่จะศึกษาวิเคราะห์ ของการแก้ไขปัญหาและการป้องกันอบายมุขตามหลักพุทธธรรมแห่งพระพุทธศาสนา ที่ว่าการหลงมัวเมาหมกมุ่นในอบายมุขนั้น มีโทษและมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัว และคนในสังคมอย่างไร และการประพฤติปฏิบัติตน ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการงดเว้นจากอบายมุขแล้วนั้น ย่อมส่งผลแห่งความสุขต่อตนเองต่อครอบครัวและความเจริญต่อสังคมอย่างไร และผลประโยชน์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างไร ความสงบ และความอบอุ่นของสถาบันครอบครัวเป็นอย่างไร เมื่อผู้นำ

⁷ พระสุชีพ วรญาโณ (อินทร์สำราญ), “การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2558), หน้า 1.

⁸ พระชัยยนต์ สิริบุญโญ (นามธรรม), “หลักอบายมุขในพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560), หน้า 1.

ของครอบครัวเป็นผู้ประพฤติดุจจริตเป็นผู้ที่ไม่ประพฤติผิดตามทำนองคลองธรรมตามหลักพุทธธรรม เป็นผู้ไม่หลงมัวเมาอยู่ใน อบายมุข รวมถึงแนวทางแห่งการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของตนเองและคนในสังคม ตามหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนา

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย/วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาகுคิโบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหอบายมุขตามแนวพระพุทธศาสนา” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี 3 ข้อ คือ

- 2.1 เพื่อศึกษาอบายมุขในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของอบายมุขที่มีต่อสังคม
- 2.3 เพื่อศึกษาการแก้ไขตามหลักธรรมและในการป้องกันปัญหอบายมุขตามแนว

พระพุทธศาสนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 3.1. รวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา
- 3.2. รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secodary Source) ได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วารสาร เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3.3. นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้อง

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 อบายมุขในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนากล่าวว่อบายมุขทั้งหลายเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ควรยึดถือปฏิบัติ จัดว่าเป็นทางแห่งความเสื่อม หนทางแห่งความฉิบหายหากผู้ใดเข้าใกล้ หรือลุ่มหลง มัวเมา ย่อมจะทำให้ชีวิตตนเองนั้นอับเฉา และย่อมจะพบกับปัญหาอันมากมายไม่มีความสุขในชีวิต ไม่ว่าจะเป็น ในหน้าที่การงาน และทรัพย์สินเงินทองโภคทรัพย์ทั้งหลายทั้งปวงก็ย่อมจะหมดไปในที่สุด โดยทรงแนะนำพระพุทธศาสนา และพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า “อบาย” มีที่มาจากคำว่า(อะบายะ) แปลว่า สถานที่ที่ปราศจาก ความเจริญ ความฉิบหาย เช่น อบายภูมิ หมายถึง ที่เกิดอันปราศจากความเจริญ มี 4 อย่าง คือ นรก เปต อสุรกายภูมิ และกำเนิดเดรัจฉาน ส่วนคำว่า

“อบายมุข”(อะบายะมุข) แปลว่า ทางแห่งความฉิบหาย เหตุแห่งความฉิบหาย ว่าเป็นการทำผิดในทางธรรม ทางศีลธรรม ในความประพฤติชั่ว

การดำเนินชีวิตของการเลี้ยงชีวิตไปในทางที่ผิดในทางแห่งพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงสิ่งที่ไม่ควรยึดถือปฏิบัติที่เรียกว่า อบายมุข⁹ มี 2 ประการ คือ “อบายมุข 4 ทางของความเสื่อม ทางที่จะนำไปสู่ความพินาศ, เหตุความย่อยยับแห่งโภคทรัพย์”¹⁰ ประกอบด้วย

1. ความเป็นนักเลงหญิง
2. ความเป็นนักเลงสุรา
3. ความเป็นนักเลงการพนัน
4. การคบคนชั่วเป็นมิตร¹¹

และ “อบายมุข 6 ทางของความเสื่อม, ทางแห่งความพินาศ, เหตุความย่อยยับแห่งโภคทรัพย์ และความเสื่อมเสีย” ในทางแห่งชื่อเสียง ความแตกแยกของครอบครัว และความสงบร่มเย็นของบ้านเมือง ประกอบด้วย

1. ตีมน้ำเมา คือ มีความพฤติกรรมในการดื่มสุรายู่เป็นประจำทุกวัน
2. เทียวกลางคืน คือ มีความพฤติกรรมชอบออกเที่ยวกลางคืนออกอยู่เป็นประจำ
3. เทียวดูการละเล่น คือ มีความพฤติกรรมชอบออกเที่ยวดูการละเล่นเป็นประจำ
4. เล่นการพนัน คือ มีความพฤติกรรมในการชอบเล่นการพนันอยู่เป็นประจำ
5. คบคนชั่วเป็นมิตร คือ มีความพฤติกรรมชอบคบหาคนพาลอยู่เสมอ
6. เกียจคร้านการงาน คือ มีความพฤติกรรมชอบเกียจคร้านในการงานอยู่เสมอ¹²

อบายมุข 6 จึงเป็นหลักธรรมคำสอนที่สำคัญที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสแสดงไว้ เพื่อต้องการที่จะแสดงให้เห็น เพื่อให้การละเว้นไม่ให้ยึดถือปฏิบัติเพราะว่าสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นปากทางของความเสื่อม, ความไม่เจริญ หรือมีความหมายว่าสิ่งที่จะนำไปสู่ความเสื่อมถอยทั้งปวงแห่งการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม

(๑) หลักคำสอนสำคัญสำหรับผู้ครองเรือน

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีพและวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน เพราะว่าเป็นพระศาสนาที่มีความแตกต่างจากศาสนาอื่น ๆ ในเรื่องของหลักคำสอน

⁹ อ.อรรถก. (ไทย) 23/54/233.

¹⁰ ที.ปา. (ไทย) 11/247-253/202-205.

¹¹ พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีธนาเพอร์เฟกต์ จำกัด, 2548), หน้า 319.

¹² อบายมุข 6 อย่างและโทษของอบายมุข, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.Thaihealth life.com/อบายมุข/> [15 มิถุนายน 2564].

ที่มีขันติธรรม และเชื่อในเหตุและผลตามหลักวิทยาศาสตร์ มองโลกแบบผู้รักสันติภาพ จึงอยู่ร่วมกันกับศาสนาอื่น ๆ ได้โดยไม่มี ความขัดแย้ง เพราะพระพุทธศาสนามีแต่บวกกับบวกในสังคม และความ สุขของสังคมไทยนั้น มีรากฐานมาจากคำสอนของพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเป็นการสนับสนุนให้น้ำหลักธรรมของพระ ศาสนามาใช้เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคม

หลักธรรมสำหรับการอยู่ครองเรือน หมายถึง หลักธรรมสำหรับการครองชีวิตคู่ที่ดีของ ขราวาส โดยที่ ขราวาส ซึ่งหมายถึงคนมีเมียมีเรือน มีครอบครัว หรือที่เรียกว่า คฤหัสถ์ คือผู้ครอง เรือนนั้น จะเป็นคนมีฐานะมั่นคง มีครอบครัวเป็นปึกแผ่น เป็นฝั่งเป็นฝามั่นคง มีความสุขตามวิสัยของ ชาวบ้านทั่วไป จะต้องรู้จักปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า รู้จักปลูกฝังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นในใจ ยึดถือ ปฏิบัติตามหลักขราวาสธรรม¹³ 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ แต่ละประการมี ความหมายในแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน หมายถึง การดำรงมั่นในสัจจะ การมีความจริง ความซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง โดยจะทำอะไรก็ให้เป็นที่ยึดถือไว้วางใจกัน กล่าวในเชิงปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อตรงต่อคู่ชีวิตของตน ผู้ครองเรือนที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อกันของตัว มีความจริงใจ ต่อคู่ครอง ไม่ประพฤติตนเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก หรือประพฤตินอกใจคู่ครอง

สัจจะ ความสัตย์ซื่อต่อกันนี้ จัดว่าเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ที่ทำให้คู่ครองไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ หากปราศจากคุณธรรมข้อนี้ ย่อมทำให้คู่ครองสามีภรรยาอยู่ร่วมกันด้วยความ หวาดระแวง และทำให้อยู่กันไม่ยืดยาว เช่นนี้ชีวิตคู่ผู้ครองเรือนหรือชีวิตครอบครัวของเขาทั้งสองนั้น ก็รอวันที่จะแตกแยก หย่าร้าง เลิกกันไปในที่สุด แต่ถ้าสามีภรรยามีหลักขราวาสธรรมคือสัจจะ ซื่อตรง จริงใจต่อกัน โดยเมื่อมีปัญหาอะไร ก็ปรึกษากันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ปิดบังอำพรางกัน เช่นนี้ก็จะทำให้ชีวิตครอบครัวนั้นดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

2. ทมะ รู้จักข่มจิตของตน คือฝึกตน หมายถึงการรู้จักฝึกฝนตนเอง บังคับควบคุมตนเอง ได้ หรือการข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก่ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้ เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา โดยผู้ครองเรือนที่ดีต้องหัดข่มใจ ข่มอารมณ์ของตนเองได้ สามารถ ระวังยับยั้งใจตัวเองได้ในทุกกรณี ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์ ไร้อุเหตุผล ไม่โกรธง่าย เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งทำหรือ พูดไม่ถูกใจ เป็นการระงับเหตุทะเลาะกัน ต้องให้อภัยกัน ในขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้องหาทางหรือหา วิธีปรับปรุงตนเองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปในด้านความประพฤติ ด้านการทำมาหากิน เป็นต้น

¹³ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่อตะวัน จำกัด, 2542), หน้า 309.

3. ขันติ อุดทน หมายถึง ความอดทน มุ่งหน้าประกอบหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมายไม่ท้อถอย ขันติในที่นี้ มุ่งในแง่วิริยะ คือเพียรอดทน ไม่หวั่นไหวย่อท้อต่ออุปสรรคแห่งชีวิต โดยผู้ครองเรือนที่ดีต้องอดทนได้เสมอ เมื่อเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ ต้องมีใจเข้มแข็งหนักแน่น ไม่ท้อถอย ทนต่อความล่งล้าล้าเกินทน ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่างๆ เช่น อดทนต่อความลำบากตรากตรำในการทำงาน ในการประกอบอาชีพ อดทนต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย ไม่ใจเสาะเกินไป ไม่แสดงอาการอ่อนแอ ออกมา เป็นต้น

4. จาคะ รู้จักเสียสละ หมายถึง การมีน้ำใจไม่หวงแหนของกินของใช้ต่าง ๆ แม้กับคู่ครองของตน ผู้ครองเรือนที่ดีจะต้องใจกว้าง มีความโอบอ้อมอารี วิถีพอเหมาะต่อคู่ครอง ต่อเพื่อน ตลอดจนญาติ ๆ ของคู่ครองเสมอหน้ากัน เหมือนการปฏิบัติต่อตัวเอง ต่อเพื่อน และญาติของตัวเอง ประโยชน์และคุณค่าทางจริยธรรม ล้วนเป็นเหตุสำคัญให้การครองเรือนเป็นไปด้วยความราบรื่น เป็นสุข ไม่มีปาก มีเสียงเกิดขึ้นในครอบครัว และมีความเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจและสังคมโดยส่วนเดียว และพระพุทธเจ้ายังทรงตรัสเพิ่มเติมถึงหลักธรรมะที่ทำให้ผู้ครองเรือนมีความสุขอยู่อีก 4 ประการ คือ

1. ความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์
2. ความสุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์นั้นตามสมควร
3. ความสุขที่เกิดจากการไม่ต้องเป็นหนี้
4. ความสุขที่เกิดจากการประกอบกิจการงานที่สุจริตปราศจากโทษ¹⁴

จากความหมายของการดำรงชีพ ตามหลักการของการดำเนินชีวิต ตามแนวทางความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การดำเนินชีวิตตามปกติของตนเอง ด้วยการรักษากาย วาจา ใจ ให้สุจริต ไม่คิด พุศ ทำในสิ่งที่ชั่ว สร้างคุณความดี และทำใจให้ผ่องใส ให้เป็นไปตามหลักของศีล สมาธิ และปัญญา

ปัญหาและผลกระทบของอบายมุขที่มีต่อสังคม หลักความเป็นจริงบุคคลส่วนใหญ่ล้วนมีปัญหาวชิวัตของตนเองบุคคลในสังคมย่อมมีชีวิตที่วุ่นวาย ในการแสวงหาและดิ้นรน เพื่อสนองความต้องการของตนอย่างไม่รู้จักพอ โดยในบางครั้งการดิ้นรนแสวงหาก็ก่อให้เกิดปัญหา เมื่อหาทางแก้ปัญหาไม่ได้ ก็จะมาเข้าสู่หนทางแห่งอบายมุขคือการดื่มสุราเพื่อดับทุกข์หรือการเล่นการพนันเพื่อหวังรวย หรือการเที่ยวกลางคืนเพื่อการพักผ่อนหรือการเที่ยวดูการละเล่นต่าง ๆ เพราะว่ามีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ที่เกิดขึ้นล้วนแต่เป็นหนทางแห่งอบายมุขที่จะนำความเสื่อมเสียและความพินาศมาสู่บุคคลที่ถือประพฤติปฏิบัติ

¹⁴ อภ.จตุกก. 21/62/105.

4.2 ปัญหาอบายมุขที่มีผลกระทบต่อสังคม

สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันและมีการไปมาหาสู่ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน โดยมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและแบบแผนและหลักการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างหรือคล้าย ๆ กัน เป็นแนวทางของหลักการดำเนินชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยการมาอยู่ร่วมกันของคนหมู่มากย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ สภาพและปัญหาของคนในสังคมในยุคปัจจุบัน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นลูกโซ่ที่เกี่ยวโยงกันไปหมดทุก ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นของความฟุ้งเฟ้อ ความยากจน ครอบครัวแตกแยก ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีปัญหาก่อให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ ต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็น อุบัติเหตุ โรคภัยไข้เจ็บสารพัด และการสูญเสียทรัพยากรบุคคล และการสูญเสียทางเศรษฐกิจ โดยสังคมส่วนรวม ย่อมก่อผลกระทบทั้งหมด สังคมที่ถือประพฤติปฏิบัติหลงใหลมัวเมาในอบายมุข ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและความเจริญของสังคมอย่างรุนแรง และย่อมก่อให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคมทั้งสิ้นและย่อมจะทำให้สังคมนั้นเสื่อมทรามลง

ดังนั้น อบายมุข คือความเสื่อม ความไม่เจริญ หรือความพังพินาศ และถ้าคนในสังคมมัวแต่หมกมุ่น ลุ่มหลงอยู่แต่ในเรื่องของอบายมุขย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและในเรื่องของเศรษฐกิจที่มีผลต่อการดำรงชีพ ในเศรษฐกิจที่เจริญ ย่อมนำพาคนในสังคมให้เจริญในด้านของการดำรงชีพแต่ถ้าบุคคลในสังคมหมกมุ่นในเรื่องของอบายมุขย่อมนำพาให้เศรษฐกิจของประเทศพินาศ

การนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและเหตุของการเกิดขึ้นที่มีผลกระทบ ที่มีผลต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม และผลต่อการพัฒนาประเทศ โดยจัดเป็นหลักโดยรวมจัดแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ หิริ โอตตัปปะ ขันติ โสรัจจะ เบญจศีล เบญจธรรม และ ทิฏฐธัมมิกัตถธรรม¹⁵ จัดว่าเป็นหลักธรรมที่ใช้แก้ไข ป้องกันและส่งเสริมหลักของการดำเนินชีวิต โดยสรุปเป็นหลักใหญ่ ๆ สำคัญได้ดังนี้

4.3 วิเคราะห์ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาและในการป้องกันปัญหาอบายมุขที่มีผลกระทบต่อสังคม

1) น้อมนำเอาหลักคำสอนแห่งหลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อใช้แก้ปัญหาในด้านของสุขภาพและชีวิตของผู้คนในครอบครัว คือ (1) หลักฆราวาสธรรม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของครอบครัวคือการอยู่ร่วมกันระหว่างสามีภรรยา บุตรธิดา ญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งการประพฤติปฏิบัติที่ใช้ในครอบครัว ตามแนวคิดที่ว่าก่อนมองประโยชน์ตนนั้นให้คิดถึงประโยชน์ของคนอื่นเป็นอันดับแรก (2) สุขของคฤหัสถ์ สุขของฆราวาส หรือ ผู้ครองเรือน จัดว่าเป็นความสุขในทางโลกของผู้ครองเรือนโดยทั่วไปที่จะพึงมี และการรักษาความสุขเหล่านี้ให้คงอยู่อย่างสม่ำเสมอและตลอดไป หลักพุทธธรรมทั้งหลายเหล่านี้เมื่อยึดถือปฏิบัติสามารถที่จะประสานครอบครัวให้เกิด

¹⁵ อภ.อรรถก. (ไทย) 23/55/345.

ความอบอุ่น และเมื่อครอบครัวเป็นสุขย่อมทำให้เกิดผลขึ้นในสังคม และเมื่อสังคมระดับย่อยเป็นสุข ย่อมอำนวยผลสู่สังคมระดับใหญ่ต่อไป

2. พึงนึกถึงหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแห่งหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหา และที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อสังคมและประเทศ โดยรวม

(1) การนำหลักพุทธธรรมที่ใช้แก้ปัญหาแห่งอบายมุข และหนึ่งของอบายมุขอันมีผลที่เกิดจากการดื่มสุรา การเล่นเกมพนัน การเที่ยวกลางคืน เป็นต้น คือ หิริ โอตตปปะ ชนติ โสรัจจะ เพราะหลักธรรมดังกล่าวนี้ จัดว่าเป็นเครื่องมือในการควบคุมจิตใจและความประพฤติปฏิบัติ ของตนเองและผู้คนในสังคมที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เกิดความสะอาด และความเกรงกลัวต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

(2) พึงน้อมศึกษาหลักพุทธธรรมที่ใช้ป้องกัน เพื่อที่จะไม่ให้คนรุ่นใหม่หรือผู้คนที่ยังไม่เคยเข้าไปข้องแวะหมกมุ่น หรือหลงใหลในอบายมุขและหนึ่งในเหตุแห่งอบายมุขอันมีผลที่เกิดจากการดื่มสุรา การเล่นเกมพนัน การเที่ยวกลางคืน คือ เบญจศีล เบญจธรรม เพราะเบญจศีล เบญจธรรมนั้น เปรียบเสมือนกับรั้วที่ล้อมไว้เพื่อการป้องกันภัยต่าง ๆ เพื่อมิให้เกิดขึ้นกับตนเองหรือกับประชาชนในสังคมและในทุกวิถีทาง และ

(3) ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อการดำเนินชีวิตและการดำรงชีพ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนเองและแก่ประชาชนในสังคม คือการส่งเสริมให้รู้จักหน้าที่และการประพฤติปฏิบัติเพื่อที่จะอยู่รอดด้วยหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ทิฐฐธัมมิกัตถธรรม ซึ่งหลักธรรมข้อนี้ จัดว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้คนในประเทศมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหมั่นเพียรและการหาทรัพย์สินเงินทองด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และการรักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้เพื่อการใช้จ่ายในยามจำเป็น และการรู้จักคบหาคนดีเป็นเพื่อน เพื่อที่เขาจะได้ชักชวนแนะนำในสิ่งที่ดี ๆ และการเลี้ยงชีวิตของตนให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่

ดังนั้นการดำเนินชีวิตนั้นมีความสำคัญมาก โดยการมีหลักข้อปฏิบัติเป็นหลักแห่งความดีงามที่จะนำพาชีวิตไปสู่จุดหมาย ซึ่งหลักนั้นก็คือ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ต้องเริ่มด้วยการศึกษาถึงหลักการดำเนินชีวิตที่ดีให้รู้ให้เข้าใจ และน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ ให้ถูกต้องเหมาะสมดังงาม การงดเว้นอบายมุขตามหลักพุทธศาสนาเป็นข้อที่ควรนำไปประพฤติปฏิบัติ และอันที่จะเกื้อกูลส่งเสริมทำให้สิ่งที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้นตามมาดุจเช่นเดียวกับ ศีล สมาธิ และปัญญา

5. องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ตนเองและในสังคมปัจจุบันนี้ และมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งเสียไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็น ทางด้านของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างสูง การทะเลาะวิวาท การปล้นฆ่า การโจรกรรม และการเกิดขึ้นของอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตอย่างมากมาย และความเดือดร้อนภายในครอบครัวที่ไม่เป็นสุขและผลสุดท้ายย่อมทำให้ครอบครัวแตกแยก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลมา

จากเหตุแห่งอบายมุขที่ผู้คนในสังคมได้ลุ่มหลงและมัวเมา โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ดี ที่ทำให้มีความสุข จึงได้ละเลิกหลักธรรมข้อปฏิบัติแห่งกุศลกรรมทางพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- พระครูโพธิธรรมานุศาสน์. “แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม”. *Journal of Modern Learning Development*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2563), หน้า 184–198.
- พระชัยยนต์ สิริบุญโญ (นามธรรม). “หลักอบายมุขในพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน”. *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนาและปรัชญา*. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560). หน้า 2.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีธนาเพอร์เฟกต์ จำกัด) 2548). หน้า 319.
- _____, *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สือตะวัน จำกัด, 2542). หน้า 309.
- พระราชนันท์มณี (ปัญญานันท์ทิพย์). *ทางเลื่อมของชีวิต*. (กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ สมิตร จำกัด, 2524). หน้า 45.
- พระสุชีพ วรญาโณ (อินทร์สำราญ). “การพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยการงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท”. *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนาและปรัชญา*. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2558). หน้า 1.
- อบายมุข 6 อย่างและโทษของอบายมุข, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.Thaihealthlife.com/อบายมุข/> [15 มิถุนายน 2564].

